ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ

នាយកដ្ឋាន ផលិតកម្ម និងបសុព្យាបាល

គម្រោងចិញ្ចឹមសត្វកម្ពុជា-សហគមន៍អឺរ៉ុប (SLPP)

រោគសញ្ញាជំងឺជ្រូក

មករា ២០០៩

ឧបត្ថម្ភដោយៈ

សហគមន៍អឺរ៉ុប

ក្រសួងកសិកម្ម
រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ

អង្គការស្បៀង និងកសិកម្ម
នៃអង្គការសហប្រជាជាតិ

មាតិកា

ទំព័រ

តារាងរូបភាព		៤
សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ		៧
សេចក្តីផ្តើម		៩
ជំពូក ១:	ការធ្វើរោគវិនិច្ឆ័យទូទៅ	១១
ជំពូក ២:	ការពិនិត្យរោគវិនិច្ឆ័យលើស្បែក	១៣
ជំពូក ៣:	ការពិនិត្យលើភ្នែក	២១
ជំពូក ៤:	ការធ្វើរោគវិនិច្ឆ័យលើដុំពក	២៧
ជំពូក ៥:	ការពិនិត្យទ្វារធំ និងលាមក	៣១
ជំពូក ៦:	ការពិនិត្យក្រសាល់គូថ	៣៥
ជំពូក ៧:	ការពិនិត្យផ្លូវបន្តពូជ និងទឹកនោម	៤១
ជំពូក ៨:	ដំបៅលើប្រដាប់បន្តពូជ	៤៣
ជំពូក ៩:	ទឹកនោមមានពណ៌ខុសធម្មតា	៤៥
ជំពូក ១០:	ការធ្វើរោគវិនិច្ឆ័យកន្សោមដោះ	៤៧
ជំពូក ១១:	ការពិនិត្យលើសកម្មភាពរបស់ជ្រូក	៥១
ជំពូក ១២:	ការពិនិត្យច្រមុះ និងការដកដង្ហើម	៥៧
ជំពូក ១៣:	ការធ្វើរោគវិនិច្ឆ័យជំងឺប្រព័ន្ធសរសៃប្រសាទ	៦១
ជំពូក ១៤:	ការពិនិត្យសត្វ ដែលបង្ហាញសញ្ញាមិនស៊ីចំណី	៦៧

តារាងរូបភាព

ទំព័រ

រូបភាពទី ១.១: ភ្នាក់ងារសុខភាពសត្វ ចូលក្នុងទ្រូង ដើម្បីសង្កេតជ្រូក ១១

រូបភាពទី ១.២: ភ្នាក់ងារសុខភាពសត្វ ស្ទាបជ្រូកដើម្បីពិនិត្យឱ្យបានត្រឹមត្រូវ ១១

រូបភាពទី ១.៣: ភ្នាក់ងារសុខភាពសត្វវាស់កម្តៅជ្រូក ១២

រូបភាពទី ១.៤: ភ្នាក់ងារសុខភាពសត្វសាកសួរព័ត៌មានពីកសិករ ១២

រូបភាពទី ២.១: កូនជ្រូកមានជំងឺរលាកស្បែក ១៣

រូបភាពទី ២.២: កូនជ្រូកមួយចំនួនក្នុងសំបុកឆ្លងជំងឺរលាកស្បែក ១៣

រូបភាពទី ២.៣: ស្បែកជ្រូកកើតជំងឺកញ្ជ្រិល ១៤

រូបភាពទី ២.៤: ជ្រូកកើតអង្គែនៅលើស្បែក ១៥

រូបភាពទី ២.៥: ជ្រូកកើតអង្គែនៅលើត្រចៀក ១៥

រូបភាពទី ២.៦: ជ្រូកមានចំណុចក្រហមលើស្បែក ១៦

រូបភាពទី ២.៧: ស្បែកជ្រូកក្រហមដោយកម្តៅថ្ងៃ ១៦

រូបភាពទី ២.៨: ជ្រូកកើតជំងឺប៉េស្ត ១៧

រូបភាពទី ២.៩: ត្រចៀកកូនជ្រូកឡើងពណ៌ខៀវ ១៩

រូបភាពទី ២.១០: កូនជ្រូកកើតជំងឺត្រចៀកខៀវ ១៩

រូបភាពទី ២.១១: មេជ្រូករុកគួនដោយរុយ ២០

រូបភាពទី ៣.១: ភ្នែកជ្រូកមានសភាពធម្មតា ២១

រូបភាពទី ៣.២: ភ្នែកជ្រូកមានសភាពមិនធម្មតា ២១

រូបភាពទី ៣.៣: កូនជ្រូកកើតជំងឺហើមត្របកភ្នែក ២២

រូបភាពទី ៣.៤: ជ្រូករលាកជាលិកាកែវភ្នែកដោយជំងឺប៉េស្ត ២៣

រូបភាពទី ៣.៥: កូនជ្រូកស្លេកស្លាំង ២៤

រូបភាពទី ៣.៦: ជ្រូកកើតខាន់លឿង ២៥

រូបភាពទី ៤.១: បូស ឬអាប់សែបណ្តាលមកពីការចាក់ថ្នាំមិនបានត្រឹមត្រូវ ២៧

រូបភាពទី ៤.២: បូស ឬអាប់សែបណ្ដាលមកពីការវះកាត់ ២៧

រូបភាពទី ៤.៣: ដុំពកកើតបណ្ដាលមកពីជ្រូកត្រដុសត្រចៀក ២៨

រូបភាពទី ៤.៤: ដុំពកកើតនៅ ២អាទិត្យបន្ទាប់ពីជ្រូកដុសត្រចៀក ២៨

រូបភាពទី ៤.៥ កួន ឬអ៊ែនី ២៩

រូបភាពទី ៥.១: កូនជ្រូកទើបកើតមានជំងឺរាកបង្កដោយអ៊ីកូលី ៣២

រូបភាពទី ៥.២: លក្ខណៈពិសេសរបស់កូនជ្រូករាកបង្កដោយកុកស៊ីឌីយ៉ូស៊ីស ៣៣

រូបភាពទី ៥.៣: កូនជ្រូករាកបង្កដោយ ក្លូស្ទ្រីឌីយ៉ូម ៣៣

រូបភាពទី ៥.៤: កូនជ្រូករាកបន្ទាប់ពីផ្ដាច់ដោះ ៣៤

រូបភាពទី ៥.៥: រាកមានសភាពជាំទឹកបណ្ដាលមកពីជំងឺសាម៉ូណែលឡូស៊ីស ៣៤

រូបភាពទី ៥.៦: រាកមានពណ៌ប្រផេះ ៣៥

រូបភាពទី ៥.៧: លាមកក្លៀនហើយស្ងួត ៣៦

រូបភាពទី ៥.៨: អាស្ការីសជាព្រូនធំងាយមើលឃើញក្នុងលាមក ៣៧

រូបភាពទី ៦.១: ជ្រូកល្មៀនក្រសាល់គួច ៣៩

រូបភាពទី ៧.១: ហូរខ្ទុះតាមប្រដាប់បន្តពូជ ៤១

រូបភាពទី ៧.២: ចាំបាច់ត្រូវសង្កេតកម្រាលទ្រុងព្រោះការរលាកផ្លោកនោមធ្ងន់ធ្ងរអាចទាក់ទង
នឹងការមិនហូរខ្ទុះចេញ ឬការហូរចេញឱ្យឃើញដែរ តែមានកម្រិតតិចតួច ៤២

រូបភាពទី ៧.៣: ហូរខ្ទុះបន្ទាប់ពីកើតកូនរួច ៤២

រូបភាពទី ៨.១: ប្រដាប់បន្តពូជមិនសមស្របសម្រាប់ការបន្តពូជ ៤៣

រូបភាពទី ៩.១: ដើម្បីពិនិត្យទឹកនោម ត្រូវដាស់ជ្រូកឱ្យក្រោកហើយរង់ចាំបន្តិច ជ្រូកនឹងនោម ៤៥

រូបភាពទី ១០.១: បើមេជ្រូកគ្មានទឹកដោះបន្ទាប់ពីកើតកូនពេទ្យសត្វត្រូវព្យាបាលវាជាបន្ទាន់ ៤៧

រូបភាពទី ១០.២: មានតែក្បាលដោះមួយចំនួនដែលអាចផលិតទឹកដោះ
សម្រាប់កូនជ្រូក ២ ទៅ ៣ ក្បាលប៉ុណ្ណោះ ៤៨

រូបភាពទី ១០.៣: ដំបៅបង្កដោយធ្មេញកូនជ្រូក ៤៩

រូបភាពទី ១០.៤: ដំបៅបង្កដោយជំងឺអុតក្ដាម ៤៩

រូបភាពទី ១១.១: មេជ្រូកមិនអាចទ្រខ្លួននឹងជើងក្រោយឆ្វេង ៥១

រូបភាពទី ១១.២: រលាកសន្លាក់ជង្គង់ជើងក្រោយ ៥២
រូបភាពទី ១១.៣: រលាកសន្លាក់ជើងមុខ ៥២
រូបភាពទី ១១.៤: ដំបៅបណ្ដាលមកពីការប៉ះទង្គិចនឹងទ្រុងដែក ៥២
រូបភាពទី ១១.៥: ដំបៅបណ្ដាលមកពីការខូចជើង ៥២
រូបភាពទី ១១.៦: ដំបៅបណ្ដាលមកពីជំងឺអុតក្ដាម ៥៣
រូបភាពទី ១១.៧: ជ្រូកកើតជំងឺប៉េស្ដស្រួចស្រាវពិបាកធ្វើចលនា ៥៤
រូបភាពទី ១១.៨: ជ្រូកអង្គុយដូចឆ្កែ ៥៤
រូបភាពទី ១១.៩: កូនជ្រូកទន់ជើង ឬកន្ត្រាក់ជើងទើបនឹងកើត ៥៥
រូបភាពទី ១២.១: មានភាពងាយស្រួលក្នុងការអង្កេតឃើញជ្រូកក្អក ប៉ុន្ដែការដឹងពីចំនួននៃការក្អក និងបញ្ហាដំណកដង្ហើមមានសារៈសំខាន់ណាស់ ៥៧
រូបភាពទី ១២.២: ក្នុងករណីរលាកសួត ក្អកមួយៗ និងមានការឈឺចាប់ក្នុងការដកដង្ហើម គឺ ប្រឹងដកយ៉ាងពិបាក ៥៨
រូបភាពទី ១២.៣: ហូរខ្ទុះតាមច្រមុះ ៥៩
រូបភាពទី ១២.៤: ហូរឈាមមានពពុះតាមច្រមុះ ៦០
រូបភាពទី ១៣.១: កូនជ្រូកប្រកាច់ដោយសារឆ្លងជំងឺស្ត្រិបតូកុកគូស ៦១
រូបភាពទី ១៣.២: កូនជ្រូកឈរមិននឹង និងហើមត្របកភ្នែកដោយសារជំងឺហើម ៦២
រូបភាពទី ១៣.៣: កូនជ្រូកញាក់ញ័រជាទូទៅគឺ ខ្សោយ និងមានទំហំខុសៗគ្នា ដោយសារមេជ្រូកឆ្លងជំងឺប៉េស្ដនៅពេលផើម ៦២
រូបភាពទី ១៣.៤: ភ្នែកមានជំងឺភ្នែកឆ្វត ៦៣
រូបភាពទី ១៤.១: កូនជ្រូកបង្ហាញ រោគសញ្ញាតេតាណុស (នៅពេលដែលអ្នកប៉ះវាមិនក្រោក ឬមិនរត់ទេ) បន្ទាប់ពីក្រៀវបាន២-៣ថ្ងៃ ៦៤
រូបភាពទី ១៤.២: សម្រាម សំណើម និងលក្ខខណ្ឌដែលគ្មានខ្យល់ជាលក្ខខណ្ឌដែលល្អបំផុតសំរាប់បាក់តេរីក្លូស្ទ្រីដ្យូម ៦៥
រូបភាពទី ១៥.១: ជ្រូកមានការឈឺចាប់ខ្លាំង និងមិនអាចស៊ីចំណីបានដោយសារដំបៅក្រពះ ៦៧
រូបភាពទី ១៥.២: កូនជ្រូកងាប់នៅក្នុងពោះដោយសារកើតមិនអស់ និងស៊ុកមិនធ្លាក់ ៦៨

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

គម្រោងចិញ្ចឹមសត្វកម្ពុជា-សហគមន៍អឺរ៉ុប (SLPP) សូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅជូនចំពោះ:

- ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ សហគមន៍អឺរ៉ុប (EU) និងនាយកដ្ឋានផលិតកម្ម និងបសុព្យាបាល ចំពោះការគាំទ្រជាថវិកា សំភារៈ ស្មារតី និងបច្ចេកទេស ដើម្បីអោយសៀវភៅនេះលេចចេញជារូបរាងឡើង។

- ថ្នាក់ដឹកនាំក្រសួងជាពិសេស ឯកឧត្តមបណ្ឌិត **ចាន់ សារុន** រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ និងសហការីដែលជួយផ្តួចផ្តើម និងជ្រោមជ្រែងអស់ពីចិត្តពីថ្លើម ដើម្បីឱ្យគម្រោងចិញ្ចឹមសត្វកម្ពុជា-សហគមន៍អឺរ៉ុប (SLPP) ដំណើរការបានល្អតាំងពីចាប់ផ្តើមរហូតដល់ពេលនេះ ជាពិសេសអាចឱ្យគម្រោងអនុវត្តសកម្មភាពមួយចំនួនបានតាមរយៈ Contribution Agreement ជាមួយអង្គការស្បៀង និងកសិកម្មនៃសហប្រជាជាតិ (FAO) ។

- គណៈកម្មាធិការដឹកនាំគម្រោងចិញ្ចឹមសត្វកម្ពុជា-សហគមន៍អឺរ៉ុប (SLPP) ទាំងអស់ដែលបានជួយតំរង់ទិស និងការណែនាំល្អៗរហូតមកដល់ពេលនេះ។

- មន្ត្រីសំរបសំរួលគម្រោង មកពីនាយកដ្ឋាន និងការិយាល័យផលិតកម្ម និងបសុព្យាបាលខេត្តគោលដៅទាំង៤នៃគម្រោង មន្ត្រីពាក់ពន្ធ័នានា និងក្រុមជំនួយការបច្ចេកទេសនៃគម្រោងចិញ្ចឹមសត្វកម្ពុជាសហគមន៍អឺរ៉ុប (SLPP) ទាំងអស់ ដែលបានចំណាយពេលវេលាដ៏មានតម្លៃ ផ្តល់ជាគំនិតបច្ចេកទេស និងការប្រឹងប្រែងនានា។

- លោក **Yves Froehlich** អ្នកជំនាញផ្នែកចិញ្ចឹមជ្រូក និងជាអ្នកសំរបសំរួលសកម្មភាព និងសហការីមកពីអង្គការស្បៀង និងកសិកម្មនៃសហប្រជាជាតិ (FAO) ដែលបានរៀបចំនូវខ្លឹមសារ និងផ្តល់នូវរូបថតសំរាប់ការផលិតសៀវភៅនេះ អោយលេចចេញជារូបរាងឡើង និងសហការយ៉ាងជិតស្និទ្ធក្នុងការអនុវត្តសកម្មភាពគម្រោង។

ភ្នំពេញថ្ងៃទី ០៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩

នាយកគម្រោង

CAMBODIA-EU LIVESTOCK PROJECT

បណ្ឌិត នូ វនិកា

សេចក្តីផ្តើម

ការចិញ្ចឹមជ្រូកនៅប្រទេសកម្ពុជា ដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការលើកកម្ពស់ជីវភាពរបស់ប្រជាកសិករ ដោយផ្តល់នូវប្រាក់ចំណេញ ជួយផ្គត់ផ្គង់ដល់ការខ្វះខាត និងជាទ្រព្យសម្បត្តិរបស់គាត់។ ជំងឺ គឺជាបញ្ហាសំខាន់មួយ ដែលកសិករតែងតែជួបប្រទះក្នុងការចិញ្ចឹមជ្រូក។ សៀវភៅខ្នាតតូចនេះរៀបរៀងឡើងក្នុងគោលបំណង ដើម្បីលើកកម្ពស់ការយល់ដឹងអំពីជំងឺជ្រូក និងការព្យាបាលអោយកាន់តែប្រសើរថែមទៀត ដើម្បីកាត់បន្ថយការខាតបង់ដោយជំងឺ ដែលជាផលប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដល់សេដ្ឋកិច្ចនៃការចិញ្ចឹមជ្រូកទាំងមូល។ ក្រោមការឧបត្ថម្ភជំនួយឥតសំណងរបស់សហគមន៍អឺរ៉ុប (EU) និងក្រោមការដឹកនាំដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់របស់ឯកឧត្តមបណ្ឌិត **ចាន់ សារុន** រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ និងនាយកដ្ឋានផលិតកម្ម និងបសុព្យាបាល គម្រោងចិញ្ចឹមសត្វកម្ពុជា-សហគមន៍អឺរ៉ុប (SLPP) សហការជាមួយអង្គការស្បៀង និងកសិកម្មនៃសហប្រជាជាតិ (FAO) និងអ្នកជំនាញផ្សេងៗទៀតក្នុងវិស័យផលិតកម្ម និងបសុព្យាបាល បានផ្តួចផ្តើមរៀបរៀងសៀវភៅ "**រោគសញ្ញាជំងឺជ្រូក**" នេះឡើង ដើម្បីជាផលប្រយោជន៍ដល់ភ្នាក់ងារសុខភាពសត្វភូមិ (VAHW) ភ្នាក់ងារផ្តល់សេវាកម្មបសុពេទ្យ និងកសិករចិញ្ចឹមសត្វនានា ក្នុងការកសាងសមត្ថភាព និងផ្តល់សេវាកម្មអោយកាន់តែមានប្រសិទ្ធភាព ជាពិសេសទៅដល់ប្រជាកសិករនៅតាមបណ្តាខេត្តគោលដៅទាំង៤ នៃគម្រោង គឺខេត្តតាកែវ កំពង់ស្ពឺ កំពង់ឆ្នាំង និង ពោធិ៍សាត់។

ជំពូក ១ ការធ្វើរោគវិនិច្ឆ័យទូទៅ

I. រោគសញ្ញាជំងឺជាអ្វី?

- រោគសញ្ញា គឺជាសញ្ញាសំគាល់មិនប្រក្រតីទាំងឡាយ ដែលលេចចេញ និងកើតឡើង លើខ្លួនសត្វក្នុងពេលសត្វមានជំងឺ។ យើងអាចសំគាល់ រោគសញ្ញាបានតាមរយៈ
  - វិញ្ញាណទាំង៥ របស់យើង(ឃើញ ឮ ធំក្លិន ក្តៅ ត្រជាក់ ទន់ រឹង...)
  - បច្ចេកទេសពិនិត្យ (ប៉ះ ស្ទាប វាស់កំដៅ ដេញអោយដើរ...)
- ពេលភ្នាក់ងារសុខភាពសត្វ បានស្គាល់ច្បាស់រោគសញ្ញា គាត់អាចកំណត់ជំងឺ និងគ្រប់គ្រងបញ្ហាបាន។
- សៀវភៅខ្នាតតូចនេះ បង្ហាញយ៉ាងសាមញ្ញនូវរោគសញ្ញា ដែលងាយស្រួលសង្កេត និងផ្តល់ចំណុចសំខាន់ៗសម្រាប់កំណត់ឈ្មោះជំងឺ។

ដើម្បីស្គាល់រោគសញ្ញាភ្នាក់ងារសុខភាពសត្វភូមិត្រូវពិនិត្យសត្វឱ្យបានច្បាស់លាស់

II. បច្ចេកទេសពិនិត្យជ្រូក

យើងចាំបាច់:

- ត្រូវចូលឱ្យជិតជ្រូក។
- ត្រូវសង្កេតការក្រោក និងបម្លាស់ទីរបស់ជ្រូក។

រូបភាពទី ១.១: ភ្នាក់ងារសុខភាពសត្វ ចូលក្នុងទ្រុង ដើម្បីសង្កេតជ្រូក

រូបភាពទី ១.២: ភ្នាក់ងារសុខភាពសត្វ ស្ទាបជ្រូកដើម្បីពិនិត្យឲ្យបានត្រឹមត្រូវ